

N:o 149.

Af herr **A. Henricson**, om ändring i villkoren för statsbidrags utgående till folkskolelärares aflöning.

Att de för närvarande gällande bestämmelserna rörande folkskolelärares aflöning äro i vissa hänseenden mindre tidsenliga, torde väl temligen allmänt erkännas, likasom ock att någon löneförbättring åt nämnda corps är af behovet påkallad. En fullständig och definitiv löneroglering på detta område är emellertid, såsom erfarenheten nogsamnt visat, ingalunda lätt att genomföra och för närmaste framtiden näppeligen att förvänta.

Vid sådant förhållande, och då någon framställning härutinnan ej föreligger från regeringens sida, synes mindre rådligt att för denna fråga påkalla Riksdagens uppmärksamhet i vidsträcktare mån, än för så vidt det gäller att få de påtagligaste missförhållandena afhjelpa och de mest trängande behofven tillgodosedda.

De viktigaste önskningsmålen, som i detta hänseende mig veterligen blifvit uttalade, äro följande:

- 1) förenkling i aflöningssättet;
- 2) rätt för löntagare att efter viss tids oförvitlig ordinarie tienstgöring åtnjuta ålderstillägg; och
- 3) förhöjning af statens bidrag till folkskolelärares aflöning.

Rörande aflöningssättet finnes för närvarande stadgadt, att minimilönen — förutom bostad, nödig vedbrand, kofoder och planteringsland — skall utgå dels i penningar och dels i spanmål.

I fråga om dessa natura-prestationer torde man svårligen kunna andraga några verkliga olägenheter, som skulle blifva förenade med ett utbyte af kofodret och spannmålen mot ett motsvarande penningbelopp. En sådan förenkling skulle deremot — synnerligast om tillbörligt afseende fästes på de ofta åsterkommande, för ett godt förhållande mellan församling och lärare skadliga tvister, hvilka framkallats af ordalydelsen i gällande föreskrifter om dessa löneförmånens utgående — för båda parterna, församling och lärare, medföra så afsevärda fördelar, att något vidare ordande derom torde vara öfverflödigt.

Hvad angår det andra i ordningen bland de ofvan nämnda önskningsmålen, eller förslaget om ålderstillägg, har detta af såväl Kongl. Maj:t som Riksdag ej blott blifvit i princip gilladt, utan anslag i sådant syfte äro äfven beviljade. Det oaktadt är detta önskningsmål ännu oupphunnet i ett ganska stort antal församlingar. De förhoppningar, hvilka man i detta afseende gjort beroende af församlingarnas fria beslutanderätt, hafva sålunda i allt för många fall gäckats.

Hufvudorsaken dertill är väl snarare att söka i kommunernas *bristande förmåga* att bära ökade skattebördor än i *frånvaron af god vilja* att tillmötesgå ifrågavarande löntagares billiga och rättmätiga anspråk.

Huru som helst, så äro genom sakens nuvarande läge lärarnes näringsbekymmer ingalunda minskade, hvartill kommer den för läraren nedslående ovissheten, som ligger i det, ty värr, ej sällsynta sakförhållandet, att ett ålderstillägg, som beviljats af en kyrkostämma det ena året, återtagits genom ett följande års beslut.

Att låta ett sådant osäkerhetstillstånd för landets folkskolelärarecorps fortfara, torde svårligen kunna vara förenligt med folkskolans sanna väl.

Någon verklig rättelse i detta förhållande låter ej gerna tänka sig på annat sätt än genom ett ökad statsbidrag till lärareaflöningen, d. v. s. i enlighet med det här ofvan i tredje punkten angifna önskningsmålet.

Det är känt, att kommunernas ekonomi i allmänhet befinner sig i ett tillstånd, som är långt ifrån blomstrande. En omständighet, som ej heller får förglömmas, är, att de kommunala skattebördorna trycka synnerligen ojemnt, och att sällan *skatteförmågan* i en kommun står i direkt förhållande till *behovet af skolor*.

Mot framställningar om ökad statsanslag för det nu ifrågavarande ändamålet får man ofta höra den invändningen, att en åtgärd i denna rigtning står i strid med en viktig grundsats, nemligen den, att folkskolan är och bör vara en *kommunal anstalt*.

Det må lemnas derhän, huru vida den åberopade grundsatsen i och för sig är ofelbar. Visst är, att den hos oss redan faktiskt undergått rätt betydliga modifikationer, utan att några menliga följder deraf försports. För öfrigt må man komma i håg, att de utgifter för skolväsendet, hvilka uteslutande hvila på kommunerna, såsom kostnaden för lokaler, materiel o. s. v., tillväxa i samma mån som anspråken på skolundervisningen stegras.

Beträffande den tillökning i statsanslaget, som skulle erfordras för genomförandet af det förslag jag här nedan går att framlägga, är jag för närvarande icke i tillfälle att göra några beräkningar, men jag vågar hoppas, att statsutskottet kommer att särskildt i denna del egna frågan all önskvärd utredning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får jag härmed föreslå:

dels, att Riksdagen måtte besluta följande ändringar i folkskolelärarecorpsens löneförhållanden:

1:o) Skoldistriktet skall, enligt hittills gällande grunder, förse läraren med bostad, bränsle och trädgårdsland, hvaremot kofodret samt aflöningen i spanmål bortfalla.

2:o) Den kontanta lönen för vederbörligen examinerad extra ordinarie folkskolelärare skall utgå med minst 600 kronor, deraf staten bidrager med två tredjedelar.

3:o) Ordinarie folkskolelärare skall för åtta månaders undervisning åtnjuta, förutom bostad och vedbrand eller ersättning derför, en årlig minimilön af 700 kronor.

4:o) Efter 5 års oförvitlig tjänstgöring såsom ordinarie höjes den kontanta lönen till 800 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring till 900 kronor.

5:o) Till den kontanta minimilönen för ordinarie lärare, 700 kronor, bidrager staten med två tredjedelar, skoldistriktet med en tredjedel.

6:o) Ålderstilläggen, 100 kronor efter fem år och 200 kronor efter tio års tjenstgöring, utgå ensamt af statsmedel;

dels, att Riksdagen måtte hevilja det anslag, som erfordras för genomförandet af ofvan föreslagna ändringar från 1892 års början.

Slutligen får jag hemställa,

att statsutskottet i öfrigt måtte föreslå de ändringar i författningarna, som med anledning af detta förslag blifva nödiga.

Stockholm den 29 januari 1891.

Aug. Henricson.

Häruti instämmer

Nils Persson.
